เสื้อคลุมของผู้พัน

ศิริพงศ์ หนูแก้ว

ห้องสี่เหลี่ยมขังความทรงจำบางอย่างไว้ ความฝันวนเวียนอยู่ที่นี่ ความดี เก็บซุกซ่อนอยู่ในลิ้นชักที่ถูกลืม หยากไย่ของความเกลียดชังปกคลุมด้วยผงฝุ่นที่ปลิวว่อน ความรักถูกปล่อยออกไปทางช่องหน้าต่างและบานประตู ความขัดแย้งล็อกไว้ด้วยกลีบกุหลาบที่ใช้เป็นกุญแจ พื้นที่กว้างคูณยาวถูกหารด้วยขนาดของหัวใจ ห้องทั้งห้องฉาบฉายด้วยสีชมพู ห้องซึ่งถูกปิดลับนับตั้งแต่เสื้อคลุมของผู้พันหายไป...

เสื้อคลุมสีซีดแขวนอยู่ในห้อง ผู้พันได้มันมาหลังจากกระสุนนัดแรกวิ่งออกจากรังเพลิงเจาะแผ่นหลังนักศึกษาล้มคว่ำลง พลทหารยืนตะลึง เลือดจากร่างเด็กหนุ่มรุ่นราวคราวเดียวกับเขาค่อยๆ ซึมออกมาย้อมเสื้อสีขาว เขาไม่เคยคิดมาก่อนว่าในชีวิตจะฆ่าใครได้ ขาทั้งสองสั่นไม่มีแรงก้าวออกไป มือทั้งสองทิ้งอยู่ข้างลำตัว ปลายกระบอกปืนทิ่มอยู่บนคอมแบต ก่อนที่กลุ่มคนจะกรูกันเข้ามา มือหนึ่งก็กระชากเขาออกไปอย่างรวดเร็ว รู้สึกเจ็บแปลบที่หัวไหล่ทั้งสองข้าง แล้วเสื้อคลุมตัวหนึ่งก็โยนมาจากที่ใดสักที่หนึ่ง มันช่วยปิดบังใบหน้าพลทหารคนหนึ่ง ในขณะเดียวกันมันก็เปิดเผยชีวิตของใครคนหนึ่งด้วยเช่นกัน

ผู้พันนั่งอยู่ในห้องนานเท่าไรแล้วไม่มีใครรู้วันเวลาที่แน่ชัด นายทหารซึ่งมีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ มีความโดดเด่นในหมู่เพื่อนทหารรุ่นเดียวกัน หลังกระสุนนัดแรกออกจากรังเพลิงผ่านกลางหลังนักศึกษา ทะลุเฉียดขั้วหัวใจในวันนั้น ๑๔ ปี ต่อมาพลทหารก็กลายเป็นผู้พันหนุ่ม แต่วันนี้ผู้พันดูราวคนเพิ่งพ้นวัยเกษียณทั้งที่ความจริงยังไม่เต็มวัย ๕๐ แววตาว่างเปล่าเหม่อมองผนังปูนเปลือย รูปชายในชุดลายพรางยืนอยู่หน้ารถถังในกรอบไม้สีดำ ผู้พันไล่สายตาหยุดอยู่ที่เสื้อคลุมตัวเก่ง ซึ่งไม่ว่าฝนตก อากาศหนาวหรือร้อน ไม่ว่าอยู่บ้าน ออกไปทำงาน เดินห้างสรรพสินค้า เข้าป่า เขาก็สวมมันราวกับเงาตามตัว

ในห้องอากาศโปร่งสบาย แดดเช้าสาดผ่านผ้าม่านเหลืองสลับฟ้าทอดเงาทาบทับพรมแดง บนโต๊ะแก้วกาแฟสีดำใบใหญ่วางอยู่ ผู้พันนั่งอยู่บนเก้าอี้ไม้ ปล่อยควันสีเทาลอยม้วนขึ้น สายควันลอยละเลียดช้าๆ ก่อนละลายจางหายไปในม่านแดดสีทอง ผู้พันเป็นคนรูปร่างไม่สูง ค่อนข้างท้วม ผิวดำแดง ผมสั้นเกรียน เป็นคนยิ้มง่าย อ่อนไหวจนบางครั้งดูเปราะบาง แต่บางคราวในบางวันก็ตีสีหน้าถมึงทึง แววตาดุกร้าวอย่างไม่มีเหตุผล

ปี ๒๕๓๔ ผู้พันในชุดนักศึกษาเคยออกมาเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐประหาร

เขาไม่เชื่อในเหตุผลของคณะผู้ก่อการ นั่นเพราะเขาคิดว่ามันเป็นแค่การเปลี่ยนแปลงอำนาจทางการเมืองเท่านั้น เปลี่ยนผู้ใช้อำนาจอย่างที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วซ้ำแล้วซ้ำเล่า แต่เมื่อข้ามมาอีกปี เมื่อเขาถอดเสื้อเชิ้ตขาว กางเกงดำ เปลี่ยนมาสวมชุดแบบเดียวกับกลุ่มคนที่เขาเคยปฏิเสธ ซึ่งเชื่อกันว่าอุดมการณ์ของเขาได้เปลี่ยนไปแล้ว เขาเปลี่ยนจากถือแผ่นป้ายมาจับปืน

'ใช่สิ ผู้ชนะเขียนประวัติศาสตร์ แต่มันจะมีประโยชน์อะไร...ถ้าประเทศพ่ายแพ้' นั่นคือสิ่งที่เขาคิด หลังกระสุนนัดแรกวิ่งออกจากรังเพลิง

เจาะแผ่นหลังนักศึกษา ขณะที่มีคนพยายามชำระประวัติศาสตร์นี้ เขายิ่งกระชับเสื้อคลุมให้แน่นขึ้น บางคนว่าเขาไม่เคยถอดมันออกเลยด้วยซ้ำ และเป็นเรื่องที่น่าแปลกตั้งแต่ได้เสื้อมา สีไม่เพียงไม่จางลงเท่านั้น แต่มันกลับยิ่งทำให้ทุกคนประหลาดใจ เมื่อพบว่ายิ่งนานวัน สีเสื้อยิ่งเข้มขึ้น โดยเฉพาะในปี ๒๕๔๙ เขาสวมมันเดินออกไปบนท้องถนนอย่างเปิดเผย นั่นหมายความว่าไม่ต้องปกปิดอะไรอีกต่อไปแล้ว ใช่, ครั้งนี้เขาสวมเพื่อเปิดเผยใบหน้า จงใจให้ใครก็ตามที่พบเห็นได้จดจำ ไม่ว่าทางดีหรือร้าย มันคือเจตนาที่รอคอยมา ๑๔ ปี

แดดบ่ายสาดกุหลาบขาวที่ปักอยู่ในแจกันปากกระบอกปืนรถถัง ผู้พันเห็นลูกน้องรับดอกไม้และน้ำดื่มจากประชาชนที่นำมามอบให้ รอยยิ้มฉาบฉายทั่วบริเวณลานกว้าง หญิงสาว ๒ คนเดินมาขอถ่ายรูป ชายในชุดเขียวลายพรางมีท่าทีขัดเขิน เขายืนนิ่ง มือขวาประคองเอ็ม ๑๖ เหงื่อชุ่มฝ่ามือ หนึ่งในสองสาวรีบเบียดเข้ามาด้านซ้ายประชิดลำตัว เสียงนับ ๑ ๒ ๓ จากนั้นอีกคนก็ทำอย่างคนแรก นับ ๑ ๒ ๓ ทหารหนุ่มเหลียวมองดอกกุหลาบแก้เขิน จังหวะเดียวกันนั้นผู้พันก็เดินเข้ามา ลูกน้องทำความเคารพแล้วชวนผู้บังคับบัญชาดื่มน้ำเย็นจากขวดพลาสติกใส

“ของใคร” ผู้พันถาม

“ประชาชนครับ” ทหารหนุ่มตอบ

“เขาเอามาให้ทำไม” ผู้พันซักต่อ

“ไม่ทราบครับ”

สิ้นเสียงลูกน้อง ผู้พันเดินออกมาจากตรงนั้น เขาก้าวช้าๆ ไม่รีบร้อน จังหวะย่างซ้ายขวาสม่ำเสมอ แสงแดดระอุสาดไล่หลัง เพลิงในใจค่อยๆ ดับวูบ ผู้พันหันกลับไปมองกุหลาบขาวที่เสียบไว้ในปากกระบอกปืนรถถัง ซึ่งตอนนี้เห็นเป็นเพียงจุดเล็กๆ บนลานกว้าง ขนาดพื้นที่ความท้าทายหดแคบ

ลง ผู้พันไม่แน่ใจเหตุการณ์จุดอื่นๆ จะมีลักษณะเช่นเดียวกันหรือไม่ เขาเดินไปเรื่อยๆ คล้ายตรวจสอบและประเมินสถานการณ์

อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ผู้คนพลุกพล่าน นักข่าวจำนวนมากทั้งไทยและต่างประเทศยืนจับกลุ่มคุยกันริมบาทวิถี ในร้านกาแฟมีคนอัดกันแน่นอยู่ในนั้น หญิงวัยกลางคนและชายสูงอายุเดินลัดฟุ่งเข้ามาหอบหิ้วน้ำดื่มและขนมใส่ถุงใบใหญ่ส่งให้ ผู้พันหันไปมอง เห็นรอยยิ้ม ขวดน้ำเย็น ขนมในถุงใบใหญ่ รอบๆ ตัวชายชุดเขียวลายพราง มือขวากุมปืน มือซ้ายกำดอกกุหลาบ ผู้พันรู้สึกได้ว่าเหงื่อได้ซึมออกจากแผ่นหลังไหลอาบเสื้อคลุมจนชุ่มโชก คิดอยากจะถอดออกมาระบายความร้อน แต่ไม่ทันเสียแล้ว

“นั่นพันตรีวิสันต์ใช่ไหมครับ” ผู้พันหันไปตามต้นเสียง ชายผิวขาวอายุไม่เกิน ๖๐ ในเสื้อคลุมสีขาว หน้าตาดูเคร่งเครียด

“โทษครับ คุณเป็นใคร เรารู้จักกันด้วยหรือ” นายทหารหนุ่มนึกไม่ออกว่าชายที่ยืนประจันหน้าอยู่เป็นใครมาจากไหน

“ผู้พันจำผมไม่ได้ แต่ผมจำผู้พันได้”

ผู้พันวิสันต์ใช้ช่วงเวลาคิดทบทวนอย่างรวดเร็ว เขาเห็นรอยยิ้มตรงมุมปาก แววตาของชายที่ยืนอยู่ตรงหน้าเค้นลึก “โทษนะครับ ผมจำคุณไม่ได้จริงๆ”

ผู้พันหมดความพยายามที่จะนึกใบหน้าของชายที่ยืนจ้องอยู่ตรงหน้า รู้สึกแผ่นหลังเปียกชื้นกว่าเดิม ความเย็นยะเยียบแผ่เต็มแผ่นหลัง เขาคิดอยากถอดเสื้อคลุมออกมาอีกครั้ง แต่กลัวว่าจะเป็นพิรุธ แอบลอบมองชายเสื้อของคนแปลกหน้า เขาเพิ่งสังเกตเห็นตอนนี้เองว่าเสื้อคลุมของคู่สนทนาทำจากเนื้อผ้าอย่างดี เป็นผ้าขนสัตว์แซมด้วยขนนกปุกปุยนุ่มมือดูใหญ่และหนากว่าของเขา

“คุณนึกไม่ออกก็ไม่เป็นไร เพราะยังไงผมก็จำผู้พันได้ ไม่มีวันที่

ผมจะลืม และถ้าร้อนนักก็ถอดมันออกเสียบ้างสิ" ชายแปลกหน้าพูดพลางสำรวจ เขาก็สังเกตเห็นเช่นกันว่าเหงื่อจากแผ่นหลังซึมผ่านเสื้อคลุมผู้พัน เขาลอบมองใบหน้านายทหารหนุ่มแห่งกองทัพ เพิ่งเห็นชัดๆ เต็มตาก็วันนี้เอง

ผู้พันรู้สึกคล้ายกำลังถูกคุกคาม มาถึงตอนนี้เขามั่นใจแล้วว่าผู้ชายที่เข้ามาคุยด้วยไม่ได้มาอย่างมิตร ทั้งคำพูดและท่าที แม้ไม่ก้าวร้าวรุนแรง ไม่มีคำผรุสวาทออกมาตรงๆ แต่ด้วยลักษณะถ้อยคำกิริยาส่งสัญญาณให้รู้ว่า ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะสนทนากันต่อไป

"ผมต้องขอตัวก่อนนะครับ จะไปดูลูกน้องฝั่งโน้นหน่อย" ผู้พันพูดด้วยรอยยิ้ม ไม่รอให้ฝ่ายตรงข้ามตอบอะไรกลับมา เขาก็รีบก้าวเท้าเดินออกไปอย่างรวดเร็ว แต่ก็ยังไม่เร็วพอต่อคำพูดที่คล้ายเหล็กแหลมมาจากด้านหลังทะลุหน้าอก มันตรึงเท้าผู้พันให้หยุดอยู่กับที่

"วันนั้นคุณยิงไปกี่นัด" เจ้าของเสื้อคลุมขนสัตว์สีขาวพุ่งหอกแหลมกระแทกเข้าแผ่นหลังนายทหารหนุ่ม

ผู้พันหันกลับมาอย่างช้าๆ ก่อนตอบด้วยน้ำเสียงที่ราบเรียบที่สุด "นัดเดียว วันนั้นลูกกระสุนวิ่งออกจากรังเพลิงเพียงนัดเดียว"

เสื้อคลุมสีขาวขนสัตว์ถูกกระชับให้แน่นขึ้น ลมจากภายในกระพือเร็วและแรง มันกำลังก่อตัวเป็นพายุ เตรียมโหมกระหน่ำพัดทำลายทุกสิ่งทุกอย่างที่ขวางอยู่ตรงหน้า

"แล้ววันนี้ผู้พันจะยิงกี่นัด"

ชายที่ยืนอยู่ตรงหน้าบัดนี้ไม่ใช่คนแปลกหน้าอีกต่อไปแล้ว เขาคือพ่อของนักศึกษาคนนั้น คนที่ถูกกระสุนวิ่งออกจากรังเพลิงเจาะกลางแผ่นหลังล้มลงบนสนามหญ้า วันนี้เขาตามมาทวงถามชีวิตลูกชาย ผู้พันยืนนิ่งมองเขาอย่างเต็มตาครั้งแรก และไม่แน่ใจว่าตัวเองเล็กลง หรือเสื้อคลุมขนสัตว์สีขาวของเขาตัวใหญ่ขึ้น

“ผมไม่มีความคิดเห็นทางการเมืองใดขัดแย้งกับคุณ” ผู้พันพูดพลางมองชายตรงหน้า

“ลูกผมก็ไม่มีความขัดแย้งทางการเมืองใดกับคุณ” พ่อนักศึกษาสวนกลับแทบทันควัน

นายทหารหนุ่มขยับตัวนิดหนึ่ง มือขวาคลายจากด้ามปืน มือซ้ายทิ้งอยู่ข้างลำตัว จ้องตาค้นหาความต้องการของชายในชุดเสื้อคลุมสีขาว ซึ่งดูเหมือนเขาจะล่วงรู้ว่าผู้พันกำลังรอคำตอบ

รอบบริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยดูวุ่นวายขึ้น ประชาชนเริ่มหนาตา ต่างหอบหิ้วอาหารและน้ำดื่มมาให้เจ้าหน้าที่มากขึ้น ดอกกุหลาบมีหลากสีขึ้น การจราจรถูกปิดไม่ให้รถวิ่งเข้ามาด้านใน เจ้าหน้าที่ยังประจำจุดอยู่รอบนอกและขยับเข้ามาด้านในเป็นชั้นๆ ผู้พันกับพ่อนักศึกษายืนอยู่มุมหนึ่ง ฝ่ายหนึ่งบอกว่าทำตามหน้าที่ในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อรักษาความสงบของบ้านเมือง ขณะอีกฝ่ายบอกว่าทั้งตัวเขาและลูกชายก็ทำตามหน้าที่ในฐานะประชาชนเพื่อให้ประเทศมีความเจริญภายใต้ความถูกต้อง ซึ่งดูเหมือนความจริงถูกแบ่งแยกกระจายออกไปให้ใครก็ตามที่เป็นคู่ขัดแย้งยึดกุมคนละด้าน

ผู้พันได้คำตอบแล้วเดินผละออกมา พ่อนักศึกษาให้คำตอบแล้วเดินจากไป ต่างคนต่างกระชับเสื้อคลุม ซึ่งหลังจากเหตุการณ์ในวันนั้นก็ไม่มีใครพบเห็นชายผิวขาวเจ้าของเสื้อคลุมขนสัตว์อีก เขาออกตามหามือลั่นไกเมื่อปี ๒๕๓๕ เพียงเพื่อที่จะบอกว่าลูกชายเขายังไม่ตาย และเขาก็เชื่อนับตั้งแต่นั้นว่าในนามของกองทัพ ไม่มีวันที่จะหลุดพ้นไปจากวงจรอำนาจทางการเมืองกระทั่งมาพบนายทหารหนุ่ม

เขาบอกว่าตามกลิ่นเสื้อคลุมมา สุดแท้ว่าใครจะเชื่อหรือไม่ก็ตาม หลังลูกชายออกจากโรงพยาบาล เขาก็หาซื้อเสื้อคลุมมาสวม เพราะรู้ว่าคนที่

ลงมือวันนั้นสวมเสื้อคลุมเกือบตลอดเวลา ในที่สุดก็พบผู้พันยืนถ่ายรูปอยู่กับลูกน้อง รู้ว่าบัดนี้พลทหารรุ่นราวคราวเดียวกับลูกชายกลายมาเป็นผู้พัน ทั้งยังเห็นว่านายทหารได้เปิดเผยตัวตน จากนั้นเขาก็เดินตามจากลานกว้างมาจนถึงอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เขาทิ้งคำตอบให้ผู้พันพร้อมเสื้อคลุมขนสัตว์สีขาวขนปุกปุย โดยไม่มีใครรู้แน่ชัดว่าผู้พันได้เก็บมาด้วยหรือไม่ จนกระทั่ง ๘ ปีต่อมา มีคนเห็นเสื้อคลุมขนสัตว์ปุกปุยตัวนี้อีกครั้ง เพียงแต่ว่าคนสวมไม่ใช่ชายผิวขาวคนนั้น ทั้งสีของมันก็ไม่ใช่สีขาว แต่กลับเป็นสีดำ

ผู้พันใช้ผ้าดำปิดตาทุกคนไว้แล้วพาขึ้นรถตู้ ในรถมีทั้งรัฐมนตรี แกนนำมวลชน หัวหน้าพรรคการเมือง พวกเขาทั้งหมดอยู่ในรถคันเดียวกัน ทุกคนนั่งเงียบ หลังการนัดมาคุยกัน ๒ วัน ไม่ได้ข้อยุติใดๆ ต่อสิ่งที่เกิดขึ้น ต่างคนต่างยืนอยู่ในจุดของตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายที่กุมอำนาจรัฐอยู่ในมือ เขาวางท่าทีที่แข็งกร้าวราวกับว่าสิ่งที่กำลังทำคือวีรกรรมอันกล้าหาญ เขาหารู้ไม่ว่าอะไรกำลังจะเกิดขึ้นในอีกไม่กี่นาทีหลังคำปฏิเสธหลุดจากปากไป ทันทีที่ผู้นำกองทัพตบโต๊ะ นั่นก็หมายความว่านาทีนั้นทุกอย่างจบสิ้นแล้ว เข็มนาฬิกาไม่อาจหมุนย้อนเวลา รถตู้วิ่งเข้าไปในค่ายทหารแล้วกลับออกมา ทุกคนต่างแยกย้าย ขณะที่สถานีโทรทัศน์ออกประกาศ เสียงหนึ่งก็ดังออกมาหลังรถตู้เคลื่อนออกไป

“พันเอกวิสันต์ นั่นใช่คุณใช่ไหม” แกนนำมวลชนสีหนึ่งทักขึ้น

ผู้พันรู้จักเขาดี ไม่ใช่ด้วยความสนิทสนมคุ้นเคยเป็นการส่วนตัว แต่ด้วยบทบาทของเขาตั้งแต่เป็นผู้นำนักศึกษาเมื่อ ๒๒ ปีก่อน “ใช่ ผมเอง พี่ลภ”

“อืม...ไม่นึกว่าจะมาเจอกันแบบนี้” พัลลภมองนายทหารหนุ่มแล้วพูดต่อ

“ครั้งนี้ยังไม่ยิงใครใช่ไหม”

ผู้พันคล้ายถูกใครเอาไม้ท่อนใหญ่ทุบศีรษะจนล้มทั้งยืน ก่อนค่อยๆ พยุงตัวเองขึ้น “ถ้าผมจะยิงใคร คนนั้นคงเป็นพี่คนแรก” ผู้พันดึงสติกลับมาแล้วตอบออกไป

พัลลภยืนนิ่ง จ้องนายทหารที่แต่งเครื่องแบบเต็มยศดูสง่าน่าเกรงขามแม้จะอยู่ภายใต้เสื้อคลุม “วิสันต์ไม่ยิงพี่หรอก ถ้าจะยิงคงทำไปตั้งแต่ครั้งนั้นแล้ว”

พูดจบเขาก็คว้าเสื้อคลุมขึ้นมาสวม ใช่, มันเป็นเสื้อคลุมที่ดูคลับคล้ายคลับคลาเสื้อคลุมขนสัตว์แซมด้วยขนนกตัวนั้น ต่างเพียงแต่ว่ามันมีสีดำ และเนื้อหยาบกว่า

ผู้พันตะลึงเมื่อเห็นเสื้อคลุมตัวนี้อีกครั้ง เขาจำได้ แม้สีของมันจะเปลี่ยนไป แต่มันคือเสื้อคลุมแซมด้วยขนนกสีขาวตัวนั้นแน่ๆ เขาสงสัยว่าพัลลภไปได้เสื้อคลุมตัวนี้มาจากที่ไหน ใครเป็นคนให้

“พี่ไปเอาเสื้อตัวนี้มาจากไหน” ผู้พันถามจนเกือบจะลนลาน

“ทุกคนมีเสื้อเป็นของตัวเองอยู่แล้ว” พัลลภตอบแทบจะทันที

“ผมหมายถึงตัวที่พี่ใส่อยู่ตอนนี้”

“นั่นแหละ คนเราทุกคนย่อมมีเสื้อคลุมใส่เป็นของตัวเอง” อดีตแกนนำมวลชนพูดพลางชี้ไปที่หน้าอกผู้พัน

ผู้พันถอนหายใจ เขาเองก็ไม่นึกว่าจะมาเจอพัลลภที่นี่อีก แม้รู้ว่าเป็นหนึ่งในกลุ่มคนที่นั่งอยู่ในรถตู้ เขาพยายามหลีกเลี่ยงมาตลอดหลายสิบปี ไม่เข้าใกล้เหตุการณ์ชุมนุม โดยเฉพาะภายใต้การนำของพัลลภ เมื่อรู้ว่าอดีตนักศึกษารุ่นพี่คนนี้เลือกเดินบนเส้นทางการเมืองสายไหน กระทั่งวันที่พัลลภและพวกถูกจัดการผ่านคำประกาศทางสถานีโทรทัศน์

ตลอดห้วงเวลาเกือบ ๔ ปี ประเทศดูเหมือนว่าสุขสงบลง ซึ่งบางคน บอกว่าที่เห็นอยู่นี้จริง แต่ที่เป็นอยู่นั้นไม่จริง จะมีใครสักกี่คนที่ตระหนักว่าช่วงวันเวลาที่ผ่านมา หรือถ้าจะเจาะจงลงไปให้ชัดกว่านี้ก็คือ กว่าทศวรรษมีการใช้เวลาไปกับการพูดเรื่องประชาธิปไตย มากกว่าที่จะได้เห็นการแสดงออกถึงการเคารพสิทธิ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ความสงบสุขที่เกิดขึ้นคล้ายผงฝุ่นที่ตกตะกอนอยู่ก้นขวด มันไม่ได้จางหายไป แค่รอเวลาของมือที่มาเขย่า

นายทหารหนุ่มใหญ่นั่งอยู่ชั้นล่างของบ้านแฝดสองชั้น ในจอโทรทัศน์เห็นผู้นำกำลังชักชวนประชาชนให้ความร่วมมือปฏิรูปประเทศ ผู้ชายในกรอบสี่เหลี่ยมดูท่าทางเอาจริงเอาจัง เขาเคยเห็นชายคนนี้ อดีตผู้นำกองทัพจ้องตาเขาเขม็งในวันฉลองติดยศ พันเอกพิเศษ เขากลับมาค้นหาความหมายในดวงตาแข็งกร้าวแต่ดูอ่อนโยนคู่นั้นไม่มีวันลืม เพราะในวันนั้นไม่มีใครรู้ว่าผู้พันแอบซุกเสื้อคลุมไปด้วย ในนาทีประสานตา คล้ายมีอำนาจบางอย่างสั่งให้เขาถอดเสื้อคลุมออก แต่นอกจากไม่ถอดแล้ว เขากลับกวาดสายตาค้นหาของบางอย่างจากคนที่ยืนอยู่ตรงข้าม ซึ่งได้พบแต่ความว่างเปล่า

ภาพในจอโทรทัศน์เลื่อนสลับ รถส่งผู้ต้องหาจากเรือนจำจอดเทียบทางเข้าศาลชั้นล่าง ชายในชุดนักโทษสีน้ำตาลก้าวลงมา มือและเท้าพันธนาการด้วยโซ่ตรวน ผมถูกตัดสั้นเกรียนเปิดขึ้นไปเกินครึ่งศีรษะ ทุกครั้งที่เขาถูกนำตัวมาที่นี่ ทุกคนจะเห็นรอยยิ้มกว้างเผยให้เห็นฟันใหญ่ซี่ขาว แต่ก็มีคนตั้งข้อสังเกตว่านั่นเพราะเขาต้องการปกปิดร่างกายที่ซูบซีดและผ่ายผอมลงเท่านั้น ภายนอกเขาถูกพันธนาการด้วยโซ่ตรวนที่แข็งแรง แต่ภายในไม่มีใครรู้ว่า อดีตผู้นำมวลชนคนนี้ถูกมัดตรึงด้วยอะไรที่แข็งแกร่งกว่า ผู้พันนั่งมองด้วยสายตาที่เปลี่ยนไปจากที่เคยเห็นรุ่นพี่คนนี้ ความทะนงอาจหาญ

คำพูดที่เกรี้ยวกราดดุดันบนเวทีแทบไม่เหลือร่องรอยเหล่านั้นให้จดจำ

หลังได้เลื่อนยศ ผู้พันถูกส่งลงพื้นที่ไปทั่วประเทศ ตลอดช่วงเวลากว่า ๑๐ ปี หลายแห่งกลายเป็นพื้นที่สีแดงทางการเมือง ที่คนเห็นต่างไม่อาจย่างเท้าเข้ามาได้ แผ่นดินถูกแบ่งแยก ทุกคนเสียดินแดนโดยไม่รู้ตัว ซึ่งไม่ใช่จากฝีมือของผู้ก่อความไม่สงบ ทั้งไม่ใช่การรุกรานกดขี่ของชาวตะวันตกในยุคล่าอาณานิคม แต่ล้วนเกิดจากบางอย่างที่ตัวผู้พันเองก็เพิ่งตระหนักในตอนนี้ ขณะที่ลงมือปราบปรามกำจัดกลุ่มคนที่คิดว่าเป็นศัตรู ในขณะเดียวกันทั้งตัวเจ้าหน้าที่อย่างผู้พัน และใครก็ตาม รวมทั้งชาวบ้านที่กำลังเผชิญหน้าอยู่นี้ต่างก็ใช้คำว่าหน้าที่ เพียงแต่ต่างสถานะกลุ่มสังกัด ทุกคนล้วนมีสิทธิและทุกคนต่างใช้สิทธิ นี่เป็นเรื่องที่ต้องยอมรับ แต่ไม่ควรยอมรับ เมื่อสถานะที่แตกต่างถูกนำมาตีความให้มีความหมายแบบเดียวกับคำว่า 'เสมอภาค' สิ่งนี้จึงกลายเป็นเหยื่อล่อ ที่ปลายทางไม่ใช่แค่บ่อหรือหลุมดำ แต่กลับเป็นหุบเหวลึกที่เต็มไปด้วยความแปลกแยก *'คนตกเบ็ดย่อมไม่รู้ว่าเมื่อหย่อนเหยื่อลงไปแล้วจะได้ปลาชนิดไหน แต่มือเบ็ดย่อมรู้ว่าปลาที่ได้นั้นเป็นอย่างไร'*

ผู้พันพยายามอย่างเต็มที่ เขาไม่อยากให้ผู้บังคับบัญชาผิดหวัง เขารู้ดีว่า ผู้ออกคำสั่งในภารกิจนี้คือผู้นำคนนั้น อดีตนายทหารที่เขาอยากจะยึดเป็นแบบอย่าง เพียงแต่ถึงขณะนี้ยังไม่แน่ใจว่า ผู้นำมีเสื้อคลุมแบบเดียวกับเขาหรือไม่ นั่นเพราะยังไม่เคยเห็นอดีตผู้นำกองทัพคนนี้สวมเสื้อคลุม นี่ยิ่งทำให้นายทหารหนุ่มแปลกใจ เพราะในอดีตนับเวลามา ๘๖ ปี ระดับนายทหารใหญ่ล้วนแล้วแต่มีเสื้อคลุมติดตัวกันมาแทบทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ตาม เขาต้องทำภารกิจนี้ให้สำเร็จ แม้มันจะแตกต่างจากงานครั้งก่อนๆ

"ครั้งนี้คุณไม่ต้องยิงใคร"

"แล้วผมจะใช้อะไรทำให้ชาวบ้านหวาดกลัวและเชื่อฟัง"

“คุณต้องทำให้ชาวบ้านเชื่อฟัง โดยปราศจากความกลัว” ก่อนที่ผู้พันจะพูดอะไรต่อไป นายพลคนสนิทผู้นำก็รีบชิงตัดบท

“รีบไปเถอะ ท่านหวังกับคุณไว้มาก คุยกับชาวบ้านไม่จำเป็นต้องใช้อาวุธหรอก แค่นั่งคุยเล่าถึงหน้าที่ของคุณ บอกถึงหน้าที่ของพวกเขา ๓ ครั้ง เขาอาจเมินหน้าหนี ๕ ครั้ง อาจไม่ฟัง ๑๐ ครั้ง คงยังไม่เชื่อคุณ แล้วนี่คุณจะเกษียณเมื่อไหร่”

“อีก ๑๔ ปี ครับ”

“โห! ตั้ง ๑๔ ปี ยังมีเวลา”

ลมเดือนเมษายนหอบไอร้อนระอุ การลงไปพูดคุยกับชาวบ้านผ่านพ้นไปหลายพื้นที่ มีการถกเถียงโต้แย้ง ยิ่งทำให้อากาศร้อนยิ่งขึ้น หลายคน ซึ่งถ้าพูดให้ชัดลงไปกว่านั้นก็คือ หลายกลุ่มไม่พอใจในการเข้ามาของเจ้าหน้าที่ พวกเขาปฏิเสธผู้นำ ไม่ยอมรับแผนหรือยุทธศาสตร์อะไรก็ตามที่จะเกิดขึ้นในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า นั่นทำให้ผู้พันรู้สึกโกรธ เขาคิดว่านี่เป็นการเสียเวลาที่จะมานั่งอธิบายในการทำความเข้าใจในเรื่องราวเหล่านี้ สิ่งที่ทุกคนน่าจะรู้กันดีอยู่แล้ว แต่พวกเขากลับบอกว่า ชาวบ้านมีเสรีภาพที่จะไม่เชื่อ มีสิทธิ์ที่จะไม่ยอมรับอะไรก็ตามที่ออกมาจากคนที่พวกเขาไม่ได้ศรัทธา นี่ยิ่งทำให้ผู้พันตะลึงงัน ผู้คนเหล่านี้รู้จักสิทธิและหน้าที่ดีขนาดไหนกัน เขาคิด, *‘ถ้ามีปืนอยู่ในมือ คงกระชากคอใครสักคนลากมาถามให้รู้เรื่องได้’* ซึ่งเขาเองก็น่าจะมีสิทธิ์ทำได้ตามหน้าที่ ยิ่งคิดอารมณ์ก็ยิ่งเดือดพล่าน เหงื่อผุดขึ้นกลางหน้าผากไหลไล่ลงมาผ่านจมูก แตะปลายคางเหลี่ยมหนา แผงหน้าอกเปียกชื้น ปลายนิ้วมือชุ่มเหงื่อ ผู้พันกระชับเสื้อคลุม รู้สึกราวถูกกดทับให้ยิ่งอึดอัด เขาน่าจะเชื่อหัวหน้า ไม่ควรเอามันมาด้วย อย่างน้อยเขาจะได้สบายตัวกว่านี้

ไอร้อนจากลมเดือนเมษายนยังระอุทั่วหมู่บ้าน หลายพื้นที่ที่มีการพูดคุยทำความเข้าใจก็ไม่ได้ดุเดือดหรือเลวร้ายไปเสียทั้งหมด บางกลุ่ม

ต้อนรับเจ้าหน้าที่เป็นอย่างดี พูดจาถ้อยทีถ้อยอาศัยราวญาติมิตรที่ห่างบ้านกลับมาเยี่ยม ซึ่งนี่ทำให้ผู้พันแปลกใจอยู่ไม่น้อย เป็นสิ่งที่นายทหารคาดไม่ถึง แม้จะพอรู้มาอยู่บ้างว่าชาวบ้านบางพื้นที่ไม่ได้รังเกียจผู้นำ ทั้งยังเห็นได้ชัดว่าพวกเขารักและศรัทธาผู้นำเสียด้วยซ้ำ แต่กระนั้นสำหรับตัวผู้พันเองกลับรู้สึกแตกต่างไปจากเจ้าหน้าที่คนอื่นๆ ทั้งที่ตัวเขาเองไม่ได้มีท่าทีคุกคามก้าวร้าวอย่างที่ทำกับหมู่บ้านอื่น กับที่นี่เขาเลือกที่จะสงบปากมากกว่าจะพูดอะไรออกไปอย่างที่กล่าวกับหมู่บ้านที่ผ่านมา ชาวบ้านที่นี่พูดถึงการปฏิรูปประเทศเกือบตลอดเวลา แทบไม่ได้ยินพวกเขาพูดเรื่องหน้าที่ เสรีภาพหรืออะไรก็ตามในทำนองนั้น ผู้พันรู้สึกเย็นอย่างแปลกประหลาด เขาไล่ติดกระดุมเสื้อคลุมเพื่อให้ร่างกายอบอุ่นขึ้น ขณะได้ยินใครบางคนพูดว่า การให้ความร่วมมือแก่เจ้าหน้าที่นี่ไงล่ะคือการทำหน้าที่ และผู้พันยังได้ยินบางคนพูดอีกว่า ปกติชาวบ้านที่นี่จะใส่เสื้อคลุมในช่วงอากาศหนาว แต่นี่มันหน้าร้อน ทำไมนายทหารที่นั่งหลังตรงคนนั้นไม่รู้จักฤดูกาล

“คุณทำได้ดีมากผู้พัน ผมและท่านไม่ผิดหวังในตัวคุณเลยจริงๆ”

“งานนี้ถ้าพูดให้ถูก ต้องบอกว่าผมล้มเหลวมากกว่านะครับ”

“ล้มเหลวที่ไหนกัน ดีกว่าเมื่อก่อนตั้งเยอะ” นายพลคนสนิทผู้นำพูดคล้ายปลอบใจลูกน้อง

“ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังรู้สึกไม่ค่อยดีเท่าไหร่กับกองทัพ” พันเอกวิสันต์พูดพลางจ้องตาผู้บังคับบัญชา

“คุณก็ยังไม่ค่อยรู้สึกดีกับพวกเขาเท่าไหร่” ผู้พันใบหน้าร้อนผ่าวทั้งที่ในห้องเครื่องปรับอากาศพ่นลมเย็นเฉียบ

“หมายความว่ายังไงครับ”

“เมื่อก่อนคุณเดินไปที่ไหนไม่ได้เลย แต่เดี๋ยวนี้ เห็นไหมล่ะ คุณจะ

เดินไปไหนก็ได้"

"นั่นไม่ใช่ความผิดของผมนะครับ"

"และนั่นก็คงไม่ใช่ความผิดของชาวบ้านเช่นกัน เอาน่าผู้พัน คุณยังมีเวลา ลองกลับไปคิดดูดีๆ"

แดดเช้าสาดที่หมู่บ้านจัดสรรนอกชานเมือง แสงสีส้มอ่อนๆ ส่องทะลุบานหน้าต่าง ทาบทับแผ่นหลังหนาบึกซึ่งพิงพนักเก้าอี้ไม้ ผมสั้นเกรียนสีดอกเลาแซมศีรษะ เงาดำทับทาบบนผนังปูนเปลือย กรอบรูปไม้สะท้อนแสงแดด พันเอกวิสันต์นั่งอยู่มุมหนึ่งของห้อง มองพรมแดงสลับผ้าม่านเหลือง ไล่เรียงความคิดย้อนไปตั้งแต่สมัยเป็นหนุ่มน้อยถือป้ายประท้วง นิ้วที่เหนี่ยวไกปล่อยกระสุน ดอกกุหลาบขาวในมือชุ่มเหงื่อ หลังตั้งตรงกับสีหน้าของชาวบ้าน คำพูดของหัวหน้า "มันไม่ใช่ความผิดของชาวบ้าน"

นั่นสิ, เขาก็สงสัย แล้วมันเป็นความผิดของใคร ทำไมมันถึงไม่ใช่ความผิดของพวกเขา แล้วเป็นความจริงหรือที่คนในประเทศนี้ใช้เวลาพูดถึงประชาธิปไตยมากกว่าทำความรู้จักสิทธิ ทำความเข้าใจหน้าที่ เพราะถ้าเรื่องนี้เป็นความจริง ผู้พันก็สงสัยว่าจริงๆ แล้วประเทศของเขา พลเมืองขาดพร่อง หรือขาดพร่องพลเมือง สาเหตุของการขาดพร่องนี้คืออะไร และใครควรต้องรับผิดชอบ จะต้องย้อนไป ๘๖ ปี หรือ รอคอยอีก ๒๐ ปี จึงจะเห็นใบหน้านั้น แล้วตัวเขาเองจะต้องร่วมรับผิดชอบด้วยหรือไม่

บ่ายแล้ว, ผู้พันยังไม่ออกมาจากห้อง เสียงจากหน้าจอโทรทัศน์นักข่าวสายทหารชื่อดังอ้างรายงานจากแหล่งข่าวว่าในขณะรถตู้วิ่งออกจากสโมสร พวกเขาบางคนถูกปืนจ่อ ทั้งได้ยินคำพูดผ่านผ้าคลุม *"พวกคุณไม่ศึกษาประวัติศาสตร์กันบ้างรึไง ประชาธิปไตยจอมปลอมไม่มีวันสู้อำนาจจากปากกระบอกปืนได้หรอก นั่น, คงมีคนอยากจะเถียงผมปากคอสั่นว่าประชาธิปไตยที่แท้จริงยิ่งสู้ไม่ได้ พวกคุณเชื่อจริงๆ หรือว่าที่เห็นและเป็น*

กันอยู่นี้คือของแท้!"

ผู้พันเอื้อมมือกดรีโมตเปลี่ยนไปดูอีกช่อง คณะรัฐมนตรีอนุมัติเงินเยียวยาผู้ร่วมชุมนุมทางการเมืองจ่ายย้อนไปหลายปี เขายิ้มมุมปาก ใครไม่รู้ปลุกระดมคนชุมนุมให้รัฐบาลออกมาปราบปราม มีการสูญเสียทั้งบาดเจ็บและล้มตาย แล้วคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลต่อมาก็ออกมติจ่ายเงินเยียวยา จากนั้นใครอีกก็ไม่รู้ปลุกระดมให้คนออกมาชุมนุม เจ้าหน้าที่ปราบปราม แล้วรัฐบาลในขณะนั้นก็มีมติแบ่งงบประมาณนำมาเยียวยาให้ผู้ร่วมชุมนุมที่บาดเจ็บและล้มตาย ผู้พันยิ่งยิ้มกว้างกว่าเดิม นึกถึงคำพูดของหัวหน้า *"มันไม่ใช่ความผิดของชาวบ้าน"* เขาลอบมองเสื้อคลุมตัวเก่งแขวนอยู่อีกมุมห้อง อัดควันบุหรี่ จิบกาแฟจากแก้วสีดำ ไม่รู้สึกโกรธที่ถูกกล่าวหาว่าใช้ปืนจ่อคนในรถตู้ เหตุการณ์ในวันนั้นมีเพียงเขากับลูกน้องอีก ๓ คน ไม่มีใครรู้ว่าเกิดอะไรขึ้นบนขบวนรถ รวมทั้งหลังออกจากค่าย เขาคุยอะไรกับแกนนำมวลชนรุ่นพี่ ซึ่งทั้งหัวหน้าและผู้นำไม่เคยปริปากถาม

หลังเกษียณมีคนเห็นผู้พันเดินวนเวียนอยู่ภายในบ้าน ก่อนพ้นราชการ ออกมา เขาถูกตั้งกรรมการสอบถึงการที่เข้าไปพัวพันกับเหตุการณ์ทางการเมืองหลายเหตุการณ์ ซึ่งมีคนบาดเจ็บหลายราย ขณะที่ตัวเลขผู้เสียชีวิตไม่มีการยืนยันที่แน่ชัด มีพยานเพียงรายเดียวเป็นชายผิวขาว, พ่อของนักศึกษาคนหนึ่งที่ถูกกระสุนเจาะเข้ากลางหลัง แต่พยานรายนี้ได้หายตัวไป มีคนเห็นครั้งสุดท้ายว่าเขายืนคุยอยู่กับนายทหารหนุ่มแถวอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม ผู้พันพ้นจากความผิดมาได้ แต่หลังจากนั้นก็ไม่มีใครเห็นผู้พันเดินออกมาจากภายในบ้านอีกเลย

ห้องถูกปิดลับตั้งแต่เสื้อคลุมของผู้พันหายไป ห้องทั้งห้องถูกฉาบด้วย สีชมพู พื้นที่กว้างคูณยาวถูกหารด้วยขนาดของหัวใจ ความขัดแย้งล็อกไว้ด้วยกลีบกุหลาบที่ใช้เป็นกุญแจ ความรักถูกปล่อยออกไปทางช่องหน้าต่างและบานประตู หยากไย่ของความเกลียดชังปกคลุมด้วยผงฝุ่นที่ปลิวว่อน ความดีเก็บซุกซ่อนอยู่ในลิ้นชักที่ถูกลืม ความฝันยังวนเวียนอยู่ที่นี่ และห้องสี่เหลี่ยมได้ขังความทรงจำบางอย่างไว้.

